

discrimen adducere: in minoribus verò, precipiti violentaque curatione frustra corpus excarnificare. Est & in promptu quæ à tempore desumitur indicatio: sunt enim quæ presentem ac subitanam perniciem inferunt, alia verò non nisi temporis spatio, sed modò longiore, modò breuiore nocent. Itaque in acutis quidem, festinanter multa simul auxilia representari oportet, reliquis, tardiùs. Hisce artis quãdam ceu formulam abũde cõplexi sumus: reliquum est, vt ad particularia singillatim exponenda progrediamur.

Signa rabiosi canis, eorumque qui ab eo demorsi fuerint. CAP. I.

DE rabidi canis morsu tractatum aliis iccirco præposuimus, quòd id animal, vt frequens & homini familiare est, ita & rabie sæpenumerò prehenditur, indeque perit, & ab eo sibi cauere difficile est: hinc tamen periculum inuitabile hominẽ manet, nisi multis illique cõuenientibus vtatur auxiliis. Plerũque verò canis in rabiẽ agit per flagrantissimos æstus, ac interdũ etiam per sauiissima frigora. Rabie autem correptus, & potum & escam auersatur, largã spumãtẽque pituitam naribus & ore proicit, toruum ac solito tristiùs intuetur,

Vv.

in omnes æquè bestias hominésque irruit, ac omnes passim tã familiares quàm ignotos mordet: neque tamen protinus aliud quicquam graue, quàm ex vulnere dolorem infert: at deinceps morbum ab aquæ metu, hydrophobiam Græcis appellatum, inuehit. Hunc comitantur cõuulsiones ac totius corporis rubores, præsertimque faciei, cum exudatione & languore quodam. Ex hoc mali genere correptis sunt qui lucis splendorem refugiant, alij assiduo dolorum cruciatu cõficiuntur. Neque desunt qui canum more latratus edant, & obuios quosque dentibus appetant, morsuq; suo alios simili morbo inficiant. Ex iis porro qui in eiusmodi morbũ incurrissent, nullũ seruatur scimus: tantũ modò ex historiis vnum aut alterũ euasisse accepimus. Enimuerò EVdemus superstitem quendam euasisse narrat. Themisonem etiã aliqui demorsum in hunc affectum incidisse, ac nihilominus seruatur asserunt: alij cum ab amici aquæ metu cruciati latere; cuius commiserescerebat, vix vnquam discederet, illique alacriter omne præstaret officium, similem contraxisse affectum: attamen post multos tandem cruciatus euasisse. Est igitur hoc genus morbi miserrimum, & curatu perquàm difficile: sed à quo tamen, prius quàm ipso tentarentur, demorsos haud paucos ipsi

cos ipsi vindicauimus, & complures itidem
ab aliis medicis conseruatos nouimus.

Morsus rabidi canis particularia remedia.

CAP. II.

RATIO medēdi quādam communis est,
qua vtendū. in iis omnibus qui à viru-
lenta quauis bestia demorsi fuerint, altera iis
peculiaris quos rabiosus canis momorderit:
quæ nonnullis quidē maximē prodesse con-
sueuit, aliis verò est inutilis, quibus scilicet
iam ex lōgo tempore morsus illatus fuerit.
Hanc nos medēdi rationem priore loco
exponemus: deinde & communem illā cur-
sū perstringemus. Cancros itaque fluuiati-
les igni è vitis albæ sarmentis cremare o-
portet, & cinerem eorum quā minutissimē
tritum habere reconditum: pariter & gen-
tianæ radicem tusam cribratāque reponere.
Quoties autē canis rabiosus alicui mor-
sum intulerit, in quaternos meraci vini cya-
thos bina cineris cārorū cochlearia, vnūq;
gētianæ, cōiiciātur: ac vbi in polētæ dilutio-
ris modū subacta remistāq; fuerint, quatri-
duo bibātur. Cū igitur primo statim vul-
neris inflēti tēpore hoc medicamētū exhi-
bebit, in hūc p̄p̄inabitur modū. Quod si ab
illato morsu duo trēsve dies intercesserint,
dū curationē aggrediemur, duplum quoque

V̄y. ij.

tripulumve ponderis eius quod ab initio retulimus exhibebimus. Efficacissimum quidem hoc est aduersus rabioforum morsus auxilium, quod etiam vnicum nonnullis satis ad salutem fuit, quoque cum fiducia vtilicet: attamen quod firmitus contra periculum, vt videtur, inuitabile, muniamur, nihil quicquam obstat, quominus & aliis vtamur auxiliis. Sed & inhumanos quantumuis frustra remediorum tolerare cruciatus satius multo fuerit, quam per inertiam negligentiamve in discrimen adduci. Neq; verò tantoperè metuenda in demorsis à rabioso cane maiuscula vulnera, quantoperè minora, usq; similia quæ per leuem scarificationem fieri solita sunt: quippe maiori vulnere copiosior sanguis confertim emanans virulenti liquoris nonnihil simul & semel exhaurire potest: id quod minori vulnere fieri nequit. **Quin** & à maioribus abscedentes carnes quamprimum auferri, ac ipsa quoque labia acie scalpelli circumscribi oportet: prehensa autem hamulo vossellave caro amputanda. In vtrisque autem partes veluti circulo vulnus ambientes vulnusculis altioribus circumscribenda: sic enim copiosiore vacuato sanguine cauebitur, ne virus intrò sese inferat intrudatve. **Quin** & affixa eum multa flamma curbitula, maximo fuerit adiumento ad veneni

neni vim exoluendam. Sed contra virulentos ictus vltio omnium expeditissimum est auxilium: vt enim ignis, qua præ cæteris omnibus pollet efficacia, virus ipsum euincit penitusq; ferri prohibet, ita & pars ignem experta, futurę deinceps curationi non mediocre iacit fundamentum, dum diutius vlcerata permanet: quã ob causam etiã exinde accuratè animaduertèdum, vt ne, cum excider crusta, celerius quàm par est vlceris orã coëant coalescantve. Quin si fieri potest, magnam partem statim præfinitique temporis vlcerationes quantumuis inflammatione obsessas atque sordidas prorogari conuenit. Id commodè præstabit inditum iis salsamentum, itemque syluestre allium detritum: similiter & cepæ, ac imprimis liquor Cyrenæicus, aut qui Medicus Parthicusve appellatur. Tritici quoque grana tam mansa quàm minimè mansa imponantur: hæc enim dum humore concepto turgescunt, vulnera dilatant. Neque desunt qui commanducata eiusmodi grana arbitrentur à mandentium ieiunio vim aliquam asciscere, quæ veneno repugnet: verum id certum non est. Tempestiuus tamen eorum vsus minimè contemnendus est. At si, quod sæpenumerò accidit, ante quadraginta dies coëant committanturque cicatrices, manus ope refricandæ,

V v. iij.

seu carnem scalpello circinando & ampu-
tando : seu etiam, si libuerit, iterum inuren-
do. Transacto verò stato præfinitoque tem-
pore, & permittendum vt vlcera cicatrice
obducantur, & pars tota emplastro quod è
sale conficitur comprehendenda: tandèm
que paucis post diebus, & sinapisimus adhi-
bendus est.

De vitulus ratione demorsorum à cane rabioso.

CAP. III.

TALIA quidem sunt morsus rabiosi ca-
nis particularia remedia. Eam verò vi-
tus rationē institui par est, quæ potissimum
veneno aduersetur, vt ipsius vires hebetet
restinguatque, ac simul etiam arceat, quo-
minùs ad intima pernicies illabatur. Et
enim assumpta maleficæ qualitatæ penetra-
tioni resistunt. Horum vtrunque commodè
præstare potest vini meracioris, passi, lactis-
que potus : siquidem qui hæc omnia prouide
assumunt, & veneno non parùm obfistunt,
& illius omnē acrimoniã obtundunt. Simili
modo prodest alliorum, porrorù cepariũq;
esus : quippe cùm planè difficulter conficiã-
tur, vixque aboleantur. Nam dies cõpluscu-
los eorum qualitates remanēt, tandiũq; à vi
mortifera neque euincuntur illa neque im-
mutantur, sed contrà hanc ipsã suapte natura
superant. Ad hoc ipsum valet antidotorum
vñus, ac

vsus, ac theriacæ præsertim, tum eius quæ
 Elyptoria, tum etiam eius quæ Mithridatia
 dicitur, necnon & alius cuiusvis, quæ quidē
 è compluribus constet aromatis: quippe a-
 romata omnia agrè suas tum qualitates tum
 substantias permutant, atque aded integris
 viribus diutiùs in corporibus retinentur. Vi-
 ctus igitur ratio hoc modo se habet. Illud
 porro nosse oportet, pauorem aquæ non sta-
 to præfinitoque tempore solitum inuadere.
 Cùm enim vtplurimùm ad quadragesimū
 vsque diem differri consueuerit, neglectis
 tamen quibusdā post semestre, imò etiā post
 annum, superuenisse obseruauimus. Sunt &
 qui narrent, nonnullos post septenniū eo af-
 fectu correptos fuisse. Ac inter initia quidē
 ea demorsorū à cane rabioso debet esse cu-
 ratio, quam antè retulimus. Verūenimuerò
 si illa antè memorata auxilia primis diebus
 quacunque ex causa prætermittā fuerint, a-
 lienum deinceps erit, & carnē scalpro circi-
 nare, & vtionē experiri. Nec enim ampliùs
 quod iā intrò illapsū fuerit istis auxiliis satis
 euocare possis. Nulla utique tum esset illorum
 occasio aut utilitas, sed frustra corpora do-
 loribus cruciarētur. Proinde alia curationis
 ineunda ratio: nimirum imperanda purga-
 tio, quæ, dum corpus agitando ipsius habi-
 tum transmutat, magnum affert adiumentū.

V v. iiij.

Commodè verò vsurpari poterit hiera quæ colocyinthidem recipit: itémq; lac schiston, quippe quod simul & deiectionē moliri potest, & contemperandi vim habet. Cibi itidē acres & meraculi potus, quibus vis veneni egregiè retundi potest, quotidie assumi debent. Præter hæc sudores & ante cibum & à cibo eliciendi: quin & dropaces ac sinapisini vniuerso corpori alternatim adhibendi. Attamen elleborismus longè omnium efficacissimum deprehenditur auxilium, quo quidem cum fiducia non semel aut iterum, sed etiam frequentius ante diem quadragesimum, vel post hoc etiam tempus, vti licet. Tantam enim vim habet id genus auxilij, vt nonnulli qui iam aquæ metu prehcebantur, sumpto in ipso morbi insultu elleboro incolumes euaserint. Nam eo malo iam detentos ne ipsum quidem elleborum seruare possit. *Hactenus, velut eramus polliciti, curam contra rabiosi canis morsum breui sermone exposuimus. Iã ad reliquos virulentorum animantium morsus ictusve trãscuntés, eorum signa primùm vno contextu trademus, deinde verò communem mendendi rationem, quæ omnibus ex æquo cõueniat, explicabimus. Tandem cursim ea subiiciemus, quæ nonnullos sua proprietate iuuare possunt.* Similiter & quæ venena
nullis

nullis prorsum cedant remediis; annotabimus.

De Phalangiis. CAP. IIII.

Is qui à Phalangiis demorsus fuerint, pars affecta rubens ac velut aculeis compuncta conspicitur: ceterum neque intumescit, neque adeò calet, sed contra, quanuis mediocriter rubeat, frigida tamen deprehenditur. Consequuntur verò totius corporis tremor, ac distentiones circa inguina & poplites, conuulsionibus haud absimiles: lumborum dolor & perpetua ad reddendam urinam stimulatio, necnon & eiusdem excernendæ difficultas. Similiter & vniuersa cute frigidus sudor emanat: collacrymant oculi & quodammodo caligant.

De Scolopendra. CAP. V.

SI cui Scolopendra seu Ophioctena morsum intulit, pars per ambitum liuet atque computrescit, interdumque sæci similis, at rarius rubra, conspicitur. A morsu ipso exulcerari pars incipit, vlcusque id & graue est & curatu difficile: præterea verò pruritus toto corpore persentiscitur.

De Scorpione. CAP. VI.

IC T A pars à Scorpione quamprimùm inflammatione tentatur, indurescit, rubet, & cum dolore circumquaque distenditur: vicissimque modò exæstuat, modò frigore

prehenditur: dolor itidem qui derepentè accessit, modò remittit, modò intenditur. Comitantur verò sudor, horroris sensus atque tremor. Quin & extremæ corporis partes refrigerescunt, tument inguina, flatus per sedem erumpunt, surriguntur capilli, accedit decoloratio, dolorque velut ex pungente acu per vniuersam cutem sentitur.

De Pastinaca marina.

CAP. VII.

APASTINACA marina percussis protinùs accidunt pertinaces dolores, assiduæ conuulsiones, lassitudo, languor, & mentis alienatio: posthæc etiam vocis interceptio & oculorum caligo. Ipsa verò pars affecta liuet ac nigrescit per ambitum: quin & vicinæ ita obstupescunt, vt tangentem non sentiant. Illam porrò si quis defricauerit, atra, crassa & graueolens sanies exprimitur.

De Mure Araneo. CAP. VIII.

AMURE Araneo demorsis circa morsum in orbem inflammatio excitatur, nigraq; pustula diluta sanie turgens exurgit: proximæ verò partes omnes liuent. Rupta pustula depascens succedit vlcus, ei non absimile, quod à serpentium ictibus imprimi solet. His accedunt intestinorum tormina & vrinæ difficultas, corpusque madore frigido diffuit.

De

De Vipera. CAP. IX.

SI quem momordit Vipera, corpus illius intumescit ac vehementer inarescit, subalbidumque colorē concipit. Sanies è vulnere promanat, primùm subpinguis, mox verò eruenta: tandèmq̃ pustulæ, quales in ambustis, erumpunt. Accedit hīs vlcus depascēs, quod in proximas partes omnes serpit: nec inodò summam cutem occupat, sed & altiùs intrò subit. Gingivæ quoque cruentantur, & hepar inflàmatione prenditur. His insuper tormina biliosque vomitus accedunt, præterèaque tremor, sopor, vrinae difficultas & frigida exudatio.

De Scytale & Amphibæna.

CAP. X.

CONSIMILIA eueniunt iis qui à Scytale aut Amphibæna demorsī sunt, eadèmq̃ ferè auxiliantur: quamobrem gēnus hoc veneni propriam descriptionem sortitum non est, neque etiam illam exigere visum est.

De Dryina. CAP. XI.

ADRYINA morsis graues vehementesque incidunt dolores, parsque ipsa affecta in pustulas attollitur, è quibus sanies aquosa profunditur. Quinetiam stomachi rosiones torminæque consequuntur.